

OPINIE SEPARATĂ

(DISIDENTĂ)

expusă în temeiul art.27 alin.(5) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.67 din Codul jurisdicției constituționale

În opoziție față de opinia majorității, consider că textul art. 320 din Codul penal nu corespunde rigorilor constituționale și ale Convenției Europene a Drepturilor Omului, precum și ale jurisprudenței CtEDO în materia garantării principiilor **preeminenței dreptului** și **non bis in idem**. În analiza ce urmează voi încerca să argumentez această opinie.

Principiul preeminenței dreptului impune ca orice imixtiune a autorităților în dreptul individului, pe care Convenția le protejează, să fie supusă unui control riguros. O normă este **clară, accesibilă și previzibilă** numai atunci când este redactată cu suficientă precizie, în așa fel încât să permită oricărei persoane să își corecteze conduita și să fie capabilă, cu consiliere adecvată, să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele care pot apărea dintr-o normă (*Silver s.a. vs. Regatul Unit, 25 martie 1983*). Odată ce statul adoptă o soluție, aceasta trebuie să fie pusă în aplicare cu claritate și coerență pentru a evita pe cât este posibil insecuritatea juridică și incertitudinea pentru subiectele de drept vizate de către măsurile de aplicare a acestei soluții (*Păduraru vs. România, 1 decembrie 2005*). Preeminența dreptului generează, în materie penală, alte principii, cum sunt **principiul legalității delictelor și pedepselor și principiul inadmisibilității aplicării extensive a legii penale**, în detrimentul persoanei, în special, prin analogie. Principiile menționate impun că în orice situație o infracțiune trebuie să fie definită **clar** prin lege. Persoana este în drept să cunoască, în termeni foarte clari, ce acte și omisiuni sunt de natură să-i angajeze responsabilitatea penală (*Kokkinakis vs. Grecia, 25 mai 1993*). Atunci când un act este privit ca infracțiune, judecătorul poate să precizeze elementele constitutive ale infracțiunii, dar **nu** să le modifice, în detrimentul acuzatului, iar modul în care el va defini aceste elemente constitutive trebuie să fie **previzibil** pentru orice persoană consultată de un specialist (*Comisia Europeană, cauza X. vs. Regatul Unit, 7 mai 1982*).

Articolul 320 din Codul penal, supus controlului constituționalității, fiind compus din două alineate, prevede pentru aplicarea răspunderii penale ca o condiție obligatorie sancționarea anterioară a persoanei fizice în formă contravențională pentru neexecutarea intenționată sau eschivarea de la executarea hotărârii instanței de judecată. Norme **identice** conține articolul 318 din Codul contravențional.

În opinia mea, prevederile contestate nu corespund principiilor previzibilității și clarității legii pentru considerentele de mai jos.

În primul rând, legislatorul nu a indicat **categoriile de hotărâri**, neexecutarea cărora poate atrage răspunderea penală. Codul de procedură penală, Codul de procedură civilă și Codul contravențional operează cu categoriile de sentințe, încheieri, hotărâri și decizii, incluse în noțiunea generală de hotărâre judecătorească. Prin urmare, la o interpretare *ad litteram* a normei contestate, răspunderea penală poate surveni în cazul neexecutării oricăreia din aceste hotărâri.

În al doilea rând, în forma în care sunt expuse prevederile articolului 320 din Codul penal, este imposibilă identificarea **subiectului infracțiunii** de neexecutare a hotărârii judecătorești. Această neclaritate poate genera o interpretare extensivă a normei respective, astfel încât orice subiect al procesului (inclusiv martorul, reclamantul sau partea vătămată) riscă să fie tras la răspundere penală pentru neexecutarea hotărârii judecătorești. Așadar, în cazul unei interpretări *ad litteram* a normei cuprinse în art. 320 din Codul penal, nu doar **debitorul** este pasibil de răspundere penală, dar și orice persoană care este vizată de hotărârea judecătorească.

În al treilea rând, este imposibil a stabili **termenul** când, după aplicarea sancțiunii contravenționale, infracțiunea se consideră **consumată și poate surveni sancțiunea penală**.

Nefiind de acord cu cele enunțate în pct. 88 al hotărârii Curții, menționez că procedura actuală nu prevede modalitatea de **stabilire a unui nou termen pentru executarea obligației**. De asemenea, nu este prevăzut subiectul în drept să stabilească noul termen - instanța de judecată sau executorul judecătoresc. În cazul în care noul termen va fi stabilit de executorul judecătoresc, nu se va mai putea opera cu noțiunea de neexecutare a **hotărârii judecătorești**.

În materia **principiului non bis in idem** este interzisă urmărirea ori judecarea unei persoane pentru o altă infracțiune dacă aceasta are la origine în esență aceleași fapte, reieșind din analiza circumstanțelor concrete, care implică aceeași persoană, toate legate indiscutabil între ele în timp și în spațiu (*Serghei Zolotuhin vs. Rusia*, 10 februarie 2009). Distincția între contravenții și infracțiuni, existentă în legislația internă, nu poate avea ca efect scoaterea unei categorii de fapte din sfera de aplicare a articolului 6 din Convenție (cauza *Öztürk vs. Germania*, 21 februarie 1984).

Contradicția textului art. 320 din Codul Penal cu principiul **non bis in idem**, în opinia mea, constă în următoarele.

În primul rând, există o **identitate de fapte** ce ține de neexecutarea aceleiași hotărâri judecătorești. În acest caz circumstanțele sunt similare cu cele constatate de către Curtea Europeană în cauza *Serghei Zolotuhin vs. Rusia*. Așadar, în cazul dat se constată elemente identice între fapta a doua (infracțiune) și fapta precedentă (contravenție). Prin urmare, în ambele cazuri obiectul juridic este neexecutarea aceleiași hotărâri judecătorești.

În al doilea rând, hotărârea de condamnare în cadrul procesului penal vizează **aceeași persoană** supusă răspunderii contravenționale printr-o hotărâre judecătorească **definitivă și executorie**.

Igor DOLEA
Judecător al Curții Constituționale

11 iunie 2013